Universal Declaration of Human Rights-1948 (Chamling Rai Language)

मिनामो अधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र १९४८

रुङ्नुङ

झारा हैकामादानी मिहिङेमो मिनाचीपिदा हिङेको प्रतिष्ठा, समानता हेमा अहरणीय अधिकारचीमो सायरेम्मा मुमालै स्वतन्त्रता, न्याय हेमा शान्ति आधार तिरेनोम्,

मिनाचीमो अधिकार अवहेलना हेमा उपेक्षामो परिणाम स्वरुप मिनाचीमो तयाँलै ङौ आघात पाइदे बर्बरतापूर्ण खारुची पामानोम्, त्योसोम्साङो मिनाचीलै निर्भिक तुर्सा आस्था हेमा वाक स्वतन्त्रतामो उपभोग मुमा सर्वसाधारण मिनाचीमो उच्चतम आकांक्षा हिङेकोनाम्,

अत्याचार हेमा दमनमो विरुद्ध अन्तिम उपायमो रुपदा विद्रोह मुमा मानिसलै बाध्य मिमुमा होसुङवैयामो शासनवा मिनामो अधिकारमो संरक्षण मुमा अत्यावश्यक तिरानोम,

राष्ट्रचीपिदा मैत्रीपूर्ण सम्वन्ध ङैमा आवश्यक तिरानोम्,

संयुक्त राष्ट्रसंघमो वडापत्रदा मिनाचीमो मौलिक अधिकारची हेमा मिनाचीमो प्रतिष्ठा, सोरो-मारी पिदा समान अधिकारची हिङे रुङसा वृहत स्वतन्त्रता हेमा सामाजिक प्रगति हेमा खुन्योलो वुलिम कैमालै दृढ संकल्प पामानोम्,

सदस्य राष्ट्रचीमो संयुक्त राष्ट्रसंघमो सहयोगदा मानव अधिकारची हेमा मौलिक स्वतन्त्रता तोमालै विश्वव्यापी सम्मान, पालना हेमा प्रवर्द्धन मुमा प्रतिज्ञा पामानोम्, त्योसोम्साङो ओको अधिकार हेमा स्वतन्त्रता तोमालै समान समझदारी मिमू इसेनोम्,

महासभावा झारा मिनाची हेमा राष्ट्रचीवा पामेको साझा मापदण्डमो रुपदा ओको मानव अधिकारमो विश्वव्यापी घोषणापत्र घोषणा मुयो त्योसोम्साङो ओको उद्देश्य झारा मिना हेमा झारापा ओको घोषणापत्रलै शिक्षण हेमा शिक्षानाका ओको अधिकार हेमा स्वतन्त्रतामो सम्मान प्रवर्द्धन मुमा, राष्ट्रिय हेमा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरदा, सदस्य राष्ट्रचीपिदा, खुचीमो क्षेत्र हेमा क्षेत्राधिकार अर्न्तगत त्योको अधिकारचीमो सम्मान हेमा पालना मुमा ङो तिरे ।

हाँलुङ १

मनिकुमार राई
उपाध्यक्ष
विश्व राई आयोजना

2062/03/10

झारा मिनाचीमो प्रतिष्ठा हेमा अधिकारमो आधारदा मामाखोरीनाका मिटायेपाङो स्वतन्त्र हेमा समान मितिरे । खुचीमो तयाँ तिरेनोम झारापिदा खुन्योको खारु मुयो ।

हौंलुङ २

सुङ, सोरो-मारी इटो, ला, हासुङबैया, राजनैतिक त्योसोम्साङो विचारधारा, राष्ट्रिय, सामाजिक उत्पत्ति, सम्पत्तिदा देदोस्को नाखो पुनि झारालै इटो मुमा तिरे । भेदभाव मुमा इसे । घोषणापत्रदा हिङेको अधिकार हेमा स्वतन्त्रतामो अधिकार पात्योके । त्योसोम्साङो राजनीतिक, क्षेत्रधिकार बुयाँ मिहिङेकोचीलै इटो ङो मुमा तिरे । स्वतन्त्र, संरक्षित, स्वशासनदा झारालै इटो मुमा तिरे ।

हौंलुङ ३

झारापा बुलिम कैमा तोमा तिरे । सुरक्षामो अधिकार तिरे ।

हौंलुङ ४

खैपालै झ्यालखानादा दोमानो ङैमा इसे । दासत्व हेमा दास व्यापारलै पूर्णरुपदा निषेध मुमा तिरे ।

हौंलुङ ५

सौलै पुनी च्हैमा इसे । प्रेइमा, कुरमैमा, अमानवीय खारु मुमा इसे । त्योसोम्साङो अपमानजनक व्यवहार मुमा इसे ।

हौंलुङ ६

कानूनमो दृष्टिदा झारापा मिना तुर्मा तोमा तिरे । झारा इटो मुमा तिरे ।

हौंलुङ ७

झारा मिनाची कानूनमो दृष्टिदा समान तिरे । त्योसोम्साङो कानूनमो आधारदा झारालै समान व्यवहार मुमा तिरे । ओको घोषणापत्रलै उल्लंघन, त्योसोम्साङो खुइसेको दिम पामेनाखो, त्योकोस्को मिनालै हौंदिममो दायरादा वैमा झारा मिनाचीलै अधिकार तिरे । त्योकोस्को खुइसेको दिम पामेनाखो होदिमवा कर्मा चापुमे ।

हौंलुङ ८

मनिकुमार राई
उपाध्यक्ष
किरात राई यायोक्खा

2062/03/10

सो नाखो पुनि ओको संविधान हेमा होदिमवा इद्युको अधिकारमलै खुइसेको मुमा लाम्यो नाखो खुलै होदिमका खर्मा चापुमे ।

हाँलुङ ९

सोलै पुनि खुइसेको खारु मुमा इमा इसे, त्योसोम्साङो ओदानाका वुयाँदानी पुसौ रुङमा इसे । ल्हाम्मा, दोमा, नजरवन्द मुमा इसे ।

हाँलुङ १०

मिनाचीलै फौजदारी अभियोग, खुमो अधिकार हेमा दायित्वमो निरुपण मुमा स्वतन्त्र हेमा सक्षम न्यायलयदा निष्पक्ष सार्वजानिक सुनुवाई मुमा खुमो अधिकार तिरे ।

हाँलुङ ११

(१) दण्डनीय कसूरमो अभियोग लाग्बालाको मिनालै सार्वजानिक सुनुवाईदा खुमो प्रतिरक्षा मुमा आवश्यक प्रमाणची पेश मुमा त्योसोम्साङो कानून वमोजिम दोषि प्रमाणित पातिरोपा निर्दोष तुर्मा खुमो अधिकार तिरे ।

(२) मिनावा खारु मुयोपा राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय हाँदिमवा दण्डनीय कसुर ऐनाको नाखो त्योको खारु मुमा, मिनालै सजाय इमा इसे । हाँदिमदा दोम्नो सजाय इमा छाव्दाको हिङे त्योको भन्दा केभा सजाय इमा इसे ।

हाँलुङ १२

मिनामो गोपनीयता, परिवार, खिम त्योसोम्साङो लावोरा छुइमा त्योमा तिरो । हस्तक्षेप मुमा इसे । त्योसोम्साङो खुमो प्रतिष्ठा ख्यातीदा गैरकानूनी आक्रमण मुमा इसे । हस्तक्षेप आक्रमण पामेनाखो त्योकोपामो विरुद्ध कानूननाका खुवा संरक्षण त्योक्यो ।

हाँलुङ १३

१. खुमो देशकुयाँ हिङ्मा आवत-जावत मुमा खुमो स्वतन्त्रतामो अधिकार तिरे ।

२. मिनालै खुमो देश नाका खैपामो देश छुमा त्योको त्योसोम्साङो खुमो देश लिव्दे हेमा हिङमा त्योको ।

मनिकुमार राई
उपाध्यक्ष
किरात राई यायोक्खा

२०६२।०३।०८

होँलुङ १४

१. अत्याचार हेमा उत्पीडन तिरेनाखो झारा मिनाचीलैं दोकै वुयाँदानी पुङ्मा, हिङ्मा तोमा तिरे ।

२. गैर-राजनीतिक अपराधची संयुक्त राष्ट्रसंघमो उद्देश्य हेमा सिद्धान्तची विरुद्धदा खारु मुसा हिङमा सोपा पुनी पात्येकिचो ।

होँलुङ १५

१. झारा मिनाचीलै राष्ट्रियतामो अधिकार तिरे ।
२. मिनाचीलै खुमो राष्ट्रियतानाका वञ्चित मुमा इसे, त्योसोम्साङो मिनाच्या राष्ट्रियता परिवर्तन मुमा पुनि पात्योके ।

होँलुङ १६

१. विहेमुमा दुङ छुदेको सोरो-मारीच्या खुचीलै उस्कालेको मिनापिदा विहे मुमा पात्योको । होसुङवैया, रिलुङ, खैपासुङपिदा उम्सकालेनाखो विहे मुमा अधिकार तिरे । खुच्या विहे पामेपा, वैवाहिक सम्वन्ध तिरेपा, हेमा विहे विच्छेदमो टाइमदा समान अधिकार तिरे ।

२. सोरो हेमा मारी हाकापोवाङो मिक्रोसेनाखो विहे मुमा पात्योके ।

३. परिवारलै समाजमो प्राकृतिक हेमा आधारभूत इकाई पाल्दे । त्योसोनोम परिवारवा समाज हेमा राष्ट्रनाका संरक्षणमो अधिकार त्योक्यो ।

होँलुङ १७

१. झारा मिनाचीलैं खुमो व्यक्तिगत हेमा खैपामिनाचीमो संलग्नतादा सम्पत्ति डैमा पात्योके ।
२. मिनाच्या खुचिमो सम्पत्तिनाका वन्चित मुमा इसे ।

होँलुङ १८

झारा मिनाचीलैं खुचिमो होसुङवैया मुमा, विवेक प्रयोग मुमा त्योसोम्साङो धर्ममो स्वतन्त्रतामो अधिकार तिरे । खुलै उम्सकाल्योको धर्म हेमा आस्था परिवर्तन मुमा स्वतन्त्रता तिरे । मिनालै खैपा मिनादाहौं हिङ्मा, सार्वजनिक हेमा निजी रुपदा पूजाआजा मुमा स्वतन्त्रता तिरे । त्योसोम्साङो खुमो धर्म मानामैमा धर्म चुइमा, आस्था प्रकट मुमा, पुजाआजा मुमा खुमो स्वतन्त्रता तिरे ।

मनिकुमार राई
उपाध्यक्ष
किरात राई यायोक्खा

२०६८।१०।३१०८

हाँलुङ १९

झारा मिनाचीलैं विचार हेमा अभिव्यक्ति स्वतन्त्रतामो अधिकार तिरे । ओको अधिकार अन्तर्गत विना हस्तक्षेप खुमो दिम मुमा स्वतन्त्रता तिरे, सीमानामो बन्देज मुमा इसे । सूचना हेमा विचारची लाम्मा हेमा अधिका तोमा समान तिरे ।

हाँलुङ २०

१. झारा मिनाचीलैं शान्तिपूर्वक खारुतिम मुमा हेमा खाम्बातिम खोलामैमा स्वतन्त्रताको अधिकार तिरे ।

२. मिनाचीलै खाम्बाचिमदा हिङ्मा बाध्य मुमा इसे ।

हाँलुङ २१

१. झारा मिनाचीलैं प्रत्यक्ष हेमा स्वतन्त्र रुपवा प्रतिनिधि लाम्मा/छैमा, खुमो देशमो सरकारदा छुमा खुमो अधिकार तिरे ।

२. झारा मिनाचीलैं खुचिमो देशमो सार्वजानिक सेवादा समान पहुँचमो अधिकार तिरे ।

३. सरकारमो शासन मुमालै आधार मिनाची क्रोमा तिरे । ओकोस्को ईच्छा आवाधिक हेमा निष्पक्ष मतदाननाका अभिव्यक्त मुमा तिरे त्योसोम्साङो निर्वाचन गोप्य मतदान हेमा त्योकोस्को स्वतन्त्र मतदान प्रणालीनाका मुमा तिरे ।

हाँलुङ २२

समाजमो सदस्यमो हैसियतदा झारा मिनाचीलै सामाजिक सुरक्षामो अधिकार तिरे । त्योसोम्साङो मिनालै राज्यमो राष्ट्रिय प्रयत्न हेमा अन्तराष्ट्रिय सहयोग नाका प्रत्येक देशमो स्रोत साधन खुमो प्रतिष्ठा स्वतन्त्र व्यक्तित्वमो विकासलै अपरिहार्य आर्थिक, सामाजिक हेमा सांस्कुतिक अधिकारची उपभोग मुमा अधिकार तिरे ।

हाँलुङ २३

(१) मिनाच्या खारु मुमा तोमा तिरे, दे मुमा पालामे त्योको खारु मुमा तामा तिरे त्योसोम्साङो मुमालै उचित हेमा अनुकुल परिस्थतिमो वेरोजगारी तोमालै खुमा अधिकार तिरे ।

मनिकुमार राई
उपाध्यक्ष
किरात राई यायोक्खा

२०६२।०३।०८

२. झारा मिनाचीलैं भेदभाव मुमा इसे । समान पारिश्रमिक इमा तिरे ।

(३) खारु मुमापाची हेमा खुमो छाचामालै झारा मिनाची ओसो चामा/हिङ्मा हेमा खाम्मा इम्मा इमा तिरे । त्योसोम्साङो खुच्या पालामेको चामा इमा अधिकार तिरे ।

४. झारा मिनाचीलै खुचीमो वुलिम रक्षा मुमालै ट्रेड युनियन खोलामैमा हेमा त्योदा खारु मुमा अधिकार हिङे ।

हाँलुङ २४

केभा खारु पामे हेमा झारा मिनालै आराम चाहिबाले, त्योपावेला खुचीलै विदामो खाबा पुनि इमा तिरे । विदा हिङपाइ खुलै खाबा इमा तिरे ।

हाँलुङ २५

(१) खिम्दाको झारा मिनाच्या खुमिमो स्वास्थ्य, खुचिलै खुन्योको मुमा चामाचाम, टुइँ, खिम हेमा औषधोपचारको सुविधाची इमा तिरे । त्योसोम्साङो सामाजिक सेवाची तोसा वुलिम कैमा अधिकार तिरे । त्योसोम्साङो बेरोजगारी, विरामी, असमर्थता, विधवा, पासुङ-मासुङ मितिरेपा खुचिमो वुलिम कैमा पाचापो नाखो खुमो वुलिम सुरक्षामो अधिकार त्योक्यो ।

(२) मामा हेमा छाचामाचीलै विशेष हेरचाह मुमा अधिकार तिरे । विहे तिरा हेमा तिराको छाचामा त्योसोम्साङो विहे मितुर तिराको छाचामालै समान सामाजिक संरक्षणमा अधिकार तिरे ।

हाँलुङ २६

(१) झारा मिनाचीले शिक्षाको अधिकार तिरे । खुचीलै प्रारम्भिक हेमा आधारभूत शिक्षा निःशुल्क तिरे । प्रारम्भीक शिक्षा अनिवार्य तिरे । प्रविधिक हेमा व्यवसायिक शिक्षा झारालै सुलभ तिरे । त्योसोम्साङो उच्चशिक्षा योग्यतामो आधारदा झारालै समान मुमा तिरे ।

(२) शिक्षा मानवीय व्यक्तित्वमो पूर्ण विकास, मानवअधिकार त्योसोम्साङो मौलिक स्वतन्त्रतामो सम्मानलै सुदृढ मुमालै निर्देशित तिरे । शिक्षावा झारा राष्ट्र, जाति हेमा धार्मिक समूहतोदा समक दारी, सहिष्णुता हेमा मित्रतामो प्रवर्द्धन मुमा तिरे त्योसोम्साङो संयुक्त राष्ट्रसंघमो शान्ति कायम मुमालै दिम धालो वैमा तिरे ।

(३) छाचीलै दोस्को शिक्षा इमा तिरे त्योको छानामैमालै प्राथमिक अधिकार मामापामामो तिरे ।

मनिकुमार वाई
उपाध्यक्ष
किरात याक्थो चम्बा

2062/03/06

हाँलुङ २७

१. झारा मिनाचीलै खुचीमो समुदायमो साँस्कृतिक जीवनदा स्वतन्त्रपूर्वक सहभागी तुर्मा, कला उपयोग मुमा त्योसोम्साङो वैज्ञानिक प्रगतिमो फाइदाची तोमा अधिकार तिरे ।

(२) झारा मिनाचीलै खुमो रचना हेमा सिर्जना पामाको वैज्ञानिक, सहित्यीक कलात्मक कृतिनाका बानेको खाबाची तोमा अधिकार तिरे ।

हाँलुङ २८

मिनाचीलै ओको घोषणापत्रदा हिङेको अधिकार हेमा स्वतन्त्रताची झारा अधिकार तोमालै सामाजिक अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्थामो अधिकार तिरे ।

हाँलुङ २९

(१) झारा मिनाचीमो समाजदा दायित्व तिरे । त्योस्को समाजदा मत्तै मिनाचीमो स्वतन्त्रता हेमा पूर्ण व्यक्तित्व विकासमो सम्भावना तिरे ।

(२) स्वतन्त्रतामो अधिकार त्योकुमेपा खैपामो पुनि स्वतन्त्रतामो अधिकार तिरे, त्योकोलै समान मुमा तिरे । त्योसाम्साङो प्रजातान्त्रिक समाजमो नैतिकता, सार्वजनिक व्यवस्था, सर्वसाधारणमो कल्याणमो उचित आवश्यकताची हाँदिमकुयाँ डैमा तिरे ।

(३) ओको अधिकार हेमा स्वतन्त्रताची संयुक्त राष्ट्रसंघमो सिद्धान्तमो उदेश्यची पाकामोको खारु मुम्मेनाखो देलै ओको दिम पात्योकुमेना ।

हाँलुङ ३०

मिना, इसुङ, खैपासुङ हेमा बुयाँदानी ओको घोषणापत्रदा हिङेको दीम खुइसेको मुमा, ओपाकुयाँ हिङेको दिमची पाकामो रुङमा इसे । त्योसोम्साङो ओको घोषणापत्रदा हिङेको अधिकार, स्वतन्त्रतालै खुइसेको मुमा इसे ।

(१० डिसेम्वर १९४८ मा संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभाद्वारा पारित ।)

ओ मनिकुमार राई
उपाध्यक्ष
किरात राई यायोक्खा
2066/6/3